

ПОЛІЩУК Віра Аркадіївна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної роботи
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У КОНТЕКСТІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

У статті проведено аналіз стану проблеми сфери професійної підготовки фахівців із фізичної реабілітації, визначено основні шляхи якісної їхньої підготовки у моделі неперервної освіти. Визначена динаміка неперервної підготовки фахівців фізичної реабілітації та чинники особливостей сучасної діяльності.

Ключові слова: фахівець фізичної реабілітації, неперервна освіта, чинники, розвиток особистості, навчальна програма, посібник, педагог, знання, випускник, освіта.

Після вступу України до Європейського освітнього простору однією з найважливіших проблем в освіті слід вважати її неперервність. Основою повинна стати ідея переходу від школи знань до школи культури. Це питання особливо актуальне у сфері фізичної реабілітації, а саме її напрямку «здоров'я людини» [2]. Аналіз досліджень показує, що багато аспектів фізичної реабілітації стосуються збереження здоров'я і сприяють цьому. Спектр функціональних обов'язків фахівця фізичної реабілітації дуже широкий та включає такі, як: обстеження пацієнтів із метою виявлення рухових дисфункцій і визначення рухового потенціалу, розробка й виконання індивідуального плану фізичної реабілітації у співпраці з іншими фахівцями (лікарями, соціальними працівниками, психологами, вчителями, тренерами) та клієнтом, організація роботи з профілактики захворювань клієнтів, допомога їм в оволодінні основами культури здоров'я і формування здорового способу життя; забезпечення соціального захисту прав громадян в питаннях охорони здоров'я та ін.

Вивчення питань формування професійної компетентності фахівців фізичної реабілітації стає одним з актуальних напрямів міждисциплінарних досліджень як у нашій країні, так і за кордоном. Методологічні і теоретичні аспекти розвитку професійної компетентності особистості досліджували в своїх працях науковці Л. Ващенко, Р. Вдовиченко, О. Гура, Е. Зеєр, Н. Кічук, Л. Карпова, О. Локшина, О. Овчарук, А. Павлова, Л. Паращенко, О. Правдіна, А. Семенова, Т. Шаргун та ін. Але сьогодні процес підготовки фахівців фізичної реабілітації потребує подальшого вдосконалення.

Підготовка кадрів і підвищення їхньої кваліфікації – це найважливіші взаємозв'язані ланки неперервної підготовки фахівців за напрямом «здоров'я людини». Питання особливості сфери професійної підготовки фахівців за напрямом «здоров'я людини» стали предметом дослідження на рівні кандидатських і докторських дисертаційних робіт, в яких наголошується, що неперервність підготовки фахівців буде забезпечена, якщо при її проектуванні будуть враховані й розглянуті умови для свідомого засвоєння об'єктивних цінностей культури як необхідної суб'єктивної потреби особи [3,4,5].

Метою статті є аналіз стану проблеми сфери професійної підготовки фахівців із фізичної реабілітації, визначення основних шляхів якісної їхньої підготовки у моделі неперервної освіти.

Одним із головних завдань освіти є всебічний розвиток особистості. Ця соціальна мета, на наш погляд, реалізується через забезпечення загальної освіти поряд із духовною й філософською спрямованістю; економічним завданням неперервної освіти необхідно вважати готовність випускників до педагогічної роботи, з економічно вигідною віддачею.

Неперервна освіта неможлива без процесу формування інформаційної культури майбутнього фахівця. Темпи розвитку соціуму, інтереси людей, потреби, що постійно змінюються, створюють передумови для фахівців сфери «здоров'я людини» опанувати все новими знаннями, новітніми й оздоровчими технологіями. Сучасний ринок праці диктує необхідність постійного підвищення кваліфікації, оновлення професійних знань. До такої постановки питання готові лише фахівці, що вміють здобувати нову інформацію й ефективно її використовувати в педагогічній і управлінській діяльності. Проте потрібно врахувати, що йдеться не просто про поповнення рівня знань майбутнього фахівця, а про розвиток здатності знаходити потрібну інформацію, осмислювати її, впроваджувати у практичну діяльність, оперативно відгукуватися на інноваційний досвід, а також проектувати,

створювати, експериментально апробувати інновації, вміти їх наполегливо й цілеспрямовано поширювати [1]. У зв'язку з цим доцільно говорити про вибудовування моделі інноваційної неперервної освіти. Дана модель повинна містити етапи навчання професії. На першому етапі вибудовуються взаємозв'язки предметних знань і професійних технологій, формується інноваційне мислення. На другому етапі структуруються нові знання й уміння, вивчаються інноваційні технології, що впливають на підвищення якості навчання. На третьому етапі вивчається наукова та інноваційна методологія з подальшим її застосуванням на практиці. Дуже важливий момент у процесі формування фахівця за напрямом «здоров'я людини» – це сприймання нової формації – врахування обставини динаміки зміни якості професійного становлення, професійної компетенції і професійного інноваційного мислення в предметній галузі.

Обговорення точки зору різних авторів та розробників офіційних документів [3; 4], присвячених проблемі неперервної освіти й суті явища, дозволило виділити таке:

1. Неперервна освіта в сучасному освітньому просторі є однією з пріоритетних проблем і перебуває у стадії осмислення фахівцями різних галузей знань.

2. Є два різні підходи до розуміння проблеми неперервної освіти: від неприйняття до головної і, можливо, продуктивної єдиної ідеї на сучасному етапі.

Виділяють три основні аспекти неперервної освіти:

Перший – коли в неперервній освіті бачать професійну освіту дорослих, так зване підвищення кваліфікації, а по суті компенсаторну, додаткову освіту, частину «кінцевої» або освіту «на все життя».

Прихильники іншого віддають перевагу педагогічно організованим формальним структурам (гуртки, курси, ФПК), засоби масової інформації, заочне і вечірнє навчання).

Ідея довічної освіти – потреба особи, прагнення до пізнання себе й навколишнього світу, освіта «крізь усе життя» є основою третього підходу, який, на наш погляд, є найбільш продуктивним та перспективним.

У третьому підході неперервна підготовка розглядається як новий спосіб організації освітньої діяльності, що забезпечує й випереджає розвиток знань та спирається на соціокультурний базис.

Зростання ролі неперервної освіти в сучасній соціально-економічній ситуації призводить до того, що поряд із традиційними функціями педагога (навчання, виховання, допомога в розвитку, оцінка, робота з батьками тощо) в умовах модернізації освіти актуалізуються також професійні функції: організація змістовної і професійної сторін освіти й соціокультурного середовища. Останнім часом стають більш затребуваними комунікативні функції (вміння вести соціальний діалог, забезпечити соціальне партнерство, пов'язане з управлінською, економічною, правовою, соціальною, культурно-просвітницькою діяльністю тощо). Інформатизація суспільства вимагає постійного зростання обсяг знань, тому більш важливим для педагога стає вміння вести науково-дослідну роботу, як самостійну, так і зі студентами в рамках та програмах проектів різного рівня.

Позитивна в цілому динаміка неперервної підготовки фахівців за напрямом «здоров'я людини» визнає наявність проблем, обумовлених як зовнішніми чинниками, так і внутрішніми особливостями сучасної діяльності. У першу чергу, до них слід віднести:

1. Зниження престижності педагогічної освіти, зниження соціального статусу викладача з основ здоров'я.

2. Відсутність концепції професійної неперервної підготовки фахівців за напрямом «здоров'я людини», нормативно-правової бази й економічних механізмів її реалізації.

3. Відсутність розробок наукових і науково-методичних основ діагностики якості неперервної освіти, а також механізму підвищення якості підготовки кадрів.

4. Відсутність науково обґрунтованого планування змісту освіти сучасної неперервної підготовки фахівців.

5. Неузгодженість методологічних підходів при створенні й реалізації спадкоємних державних освітніх стандартів і програм усіх рівнів та ступенів неперервної освіти, механізму їх моніторингу.

6. Відсутність теоретично обґрунтованих підходів науково-методичного забезпечення неперервної підготовки фахівців за напрямом «здоров'я людини» на різних етапах і рівнях освіти.

7. Відсутність педагогічних технологій підготовки фахівців до ведення навчально-виховної роботи з різновіковим колективом на різних ступенях неперервної підготовки.

Неперервна освіта фахівців у галузі «здоров'я людини» гостро потребує: створення нормативно-правової бази; формування економічних механізмів; удосконалення державного й

соціального захисту тих, що навчаються, а також випускників загальноосвітніх і спеціальних установ; розробки теоретичних основ і науково-методичного забезпечення, вдосконалення методів і механізмів прогнозування й розвитку; проведення моніторингу стану забезпечення неперервної освіти навчальною літературою, мультимедійними та іншими засобами навчання.

Реалізація програми модернізації процесу неперервної професійної підготовки фахівців за напрямом «здоров'я людини» вимагає розробки, створення й забезпечення освітнього процесу навчальними програмами спецкурсів, навчальними і навчально-методичними посібниками, зміст яких повинен бути націлений на зміну професійного мислення фахівців, озброєння їх новими знаннями й уміннями, інноваційними технологіями. Спецкурси з даної проблеми можуть успішно засвоюватися майбутніми фахівцями в рамках національно-регіонального (вузівського) компонента державного освітнього стандарту вищої професійної освіти.

З вищезазначеного можна зробити висновок, що вирішення постановлених завдань можливо при створенні програми неперервної освіти в підготовці фахівців фізичної реабілітації. Реалізація програми дозволить забезпечити: конкурентоспроможність і професійну мобільність випускників на ринку праці; спадкоємність змісту освіти на всіх рівнях та ступенях; підготовку фахівців до продуктивної професійної діяльності в умовах модернізації освіти.

Напрямами подальших розвідок може бути аналіз і вивчення отриманих майбутніми фахівцями фізичної реабілітації теоретичних знань та практичних навичок при дотриманні системи неперервної освіти.

Список використаної літератури

1. Буштрук В. Д. Физическая культура и её формирование в процессе высшего профессионального образования : учеб. пособие / Буштрук В. Д., Войнар Ю., Костюченко В. Ф., Шубин Е. Г. ; СПб ГУАП. – СПб., 2003. – 45 с.
2. Зволинская Н. Н. Квалификационная характеристика специалиста по физической культуре и спорту : Учебное пособие [для слушателей ФПК и других форм обучения] / Зволинская Н. Н., Маслов В.И. – М. : ГЦОЛИФК, 1990.
3. Каргаполов Е. П. К разработке онтологии непрерывного физкультурного образования / Е. П. Каргаполов, В. В. Приходько // Теория и практика физической культуры. – 1990. – № 12.
4. Маслов В. И. Высшее физкультурное образование сегодня и завтра / Маслов В. И., Зволинская Н. Н. // Теория и практика физической культуры. – 1990. – № 12. – С. 2–11.
5. Платонов В. Н. Актуальные проблемы высшей школы и пути перестройки физкультурного образования / В. Н. Платонов // Теория и практика физической культуры. – 1990. – № 4. – С. 5-10.

Стаття надійшла до редакції 29.11.13.

Полищук В. А. «Профессиональная подготовка специалистов физической реабилитации в контексте непрерывного образования».

В статье проведен анализ состояния проблем сферы профессиональной подготовки специалистов физической реабилитации, определены основные пути качественной их подготовки в модели непрерывного образования. Определена динамика непрерывной подготовки специалистов физической реабилитации и определяющие особенности современной деятельности.

Ключевые слова: специалист физической реабилитации, непрерывное образование, составляющие, развитие, особенности, учебная программа, пособие, педагог, знания, выпускник, образование.

Polishchuk V. A. «Peculiarities of professional training of specialists in physical rehabilitation-problems of continuous education».

The analysis of the state of the problem of the sphere of professional training of specialists in physical rehabilitation is done in this article, main ways of their qualitative preparation in the model of continuous education are determined. The dynamics of continuous preparation of specialists in physical rehabilitation and the agents of peculiarities of modern activity are determined. The question of peculiarity of the sphere of professional preparation of specialists in physical rehabilitation became the subject of research on the level candidates' and doctors' theses where they emphasize that continuity of preparation of specialists will be provided if conditions for conscious assimilation of objective values of culture as necessary subjective need of a person are taken into consideration .

The analysis of research allowed us to make a conclusion that the solution of assigned tasks is possible with the development of the program of continuous studying in preparation of specialists in physical rehabilitation. Realization of the program will allow to provide competitiveness and professional mobility of graduates on the job market, the succession of the content of education on all the levels and stages, preparation of specialists to the productive professional activity in conditions of modernization of education.

Keywords: specialist in physical rehabilitation, continuous education, agents, the development of personality, curriculum, textbook, pedagogue, knowledge, graduate, education.